

ENAKOPRAVNOST

SLOVENIAN-EQUALITY-DAILY

NEODVISEN DNEVNIK ZASTOPAJOČ INTERESE SLOVENSKEGA DELAVSTVA

CLEVELAND—PITTSBURG, PA., PONDELJEK (MONDAY) SEPT 29th, 1919.

Posamezna številka 3c.

LETNIK II. VOLUME

Entered as Second Class Matter April 29th, 1918, at the Post Office at Cleveland, O. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

ST. 227 NO.

Published and distributed under permit (No. 728) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Cleveland, Ohio. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster, Gen.

KRASEN USPEH MANIFESTACIJE. ZMAGA VELIKE IDEJE.

Veličastna manifestacija ameriških Jugoslovancev. - Govor clevelandskega župana. - Navdušenje poslušalstva v dvorani. - Zaključek in razhod.

Včerajšnja manifestacija clevelandskih in drugih Jugoslovancev, združena s slavnostnim obhajanjem, se sijajno izpadla. Slavnostnega pohoda se je vdeležilo do pettisoč ljudi, dočim je na tisoče ostalih Slovencev in Jugoslovancev stalo ob cestah, kjer se je pomikal izprevod.

Na čelu sprevoda so jezдили mestni policaji, ki so skrbeli, da je bila pot, kjer se je pomikal izprevod, prazna. Za policisti je šla godba, ki je svirala ameriške in jugoslovanske koraknice. Za godbo so korakale naše žene in dekleta, oblečene v bela, modra in rdeča oblačila, v naše narodne barve. Za temi je korakalo nebroj družtev z zastavami, godbami itd., za temi družtvi so šli sedemnajst ulice proti mestu. Dospevši do devete ulice, se je obrušil izprevod po deveti ulici do Euclid ave., po Euclid ave. do Squarja, potem pa po Superior nazaj na deveto ulico in od tam v Moose dvorano, katero je ljudstvo do zadnjega kotička napolnilo, dasi je ta dvorana jako prostorna. Ostal ni niti en sedež prazen, temveč so bili vsi sedeži tako v parterju kakor na galeriji, zasedeni.

Zastavonošne in zastavonošnice slovenskih družtev so stopile z zastavami na oder, dočim so zasedli člani eksekutive Jugoslovanskega Republičanskega Zdrženja svoja mesta pred odrom. Na sedežu pri člani eksekutive smo opazili tudi clevelandskega župana Hon. Harry Davisa, velikega prijatelja Jugoslovancev.

Gosp. Petrovič, predsednik zborovanja, je nato po svojem pozdravnem govoru otvoril zborovanje ter dal besedo Hon. Harry Davisu, clevelandskemu županu, ki je stopil na oder navdušeno pozdravljen.

Župan Davis je pozdravil navzoče delegate in ostale zborovalce z željo, da odnesejo iz našega lepega mesta Clevelanda, kar najlepše spomine, in je dejal, da on kot načelnik in šef mestne eksekutive, želi, da se delegate kar najbolje počutijo v našem mestu.

Dejal je nadalje, da v Clevelandu ni narodnosti, ki bi se mogla meriti z jugoslovansko, da je bil naš jugoslovanski rod tekom cele vojne najbolj lojalni in za žrtve pripravljen narod, ki se je vedno odzival vsem pozivom ameriške vlade. Želi, da bi našemu narodu vzkliča najlepša bodočnost, kjer mu bo v svobodi in ljubezni zagotovljen razvoj in napredek.

Izjavil je nadalje, da nikakor ne bo trpel, da bi se v sedanji delavski krizi uvažalo v Cleveland profesionalne stavkokaze, zakar se mu je hvaležno navzoče jugoslovansko delavstvo z gromovitim aplavzom zahvalilo.

Po županovem govoru je zavrnela lorainska godba "Victor" ameriško himno, katero je zbrano ljudstvo stoji spoštljivo poslušalo.

Za županom Davisom je nastopil kot zastopnik in reprezentant Hrvatorov, gosp. Krešič iz New Yorka. Dejal je, da je nepravilno, da govori ter da skoro ne ve, česa bi se dotaknil. Toda, videč današnjo parado, se je nehote spomnil na neko drugo parado, ki se je vila z največjim pompom po istih ulicah pred štirim leti. Kje so sedaj tisti ljudje? "Uvijek so govorili, da nas nema," je dejal vrlj Krešič, "a sad vidimo, da nas je mnogo, jer došli smo sa svih krajeva Amerike". — "Radoveden sem, kaj bodo rekli sedaj? Da nas ni, ne morejo reči, ker javnost vidi, da smo tu, torej bodo rekli, da smo nič. Toda o tem bo sodil svet in javnost, ne pa oni!"

"Vsi veste," je dejal Mr. Krešič, "da je imel naš jugoslovanski narod svojega Mtijskega Gubca, ki je zbral okoli sebe svoje Slovence in Hrvate, s katerimi se je dvignil boj za staro pravdo. Glejte, in ni bila malenkostna njegova vojska, vojska kmetov in trpinov, temveč je bila toliko da so morali vojaki ta kmečki upor s puškami in meči v krvi zadušiti. Upam, da se bodo še enkrat ponovili časi Mtijske Gubca, toda v večjem obsegu. Vsa znamenja kažejo, da je napočila doba resnične demokracije. Demokracije so postali različni grofje in baroni, različni Jegličji in Staljerji in kdo ve še za njihova imena, toda bratje in sestre, varuj se teh "demokratov". — Sad je došlo tvoje vrijeme, radniče i mučeniče. Dvigni se, in ne poznaj nobenega kompromisa!" Mr. Krešič je izzval s svojim govorom buren aplavz.

Za tem izbornim hrvatskim govornikom je nastopilo slovensko socialistično pevsko društvo "Svoboda" iz Detroita, ki je jako ubrano zapelo dvojce krasnih hrvatskih pesmi. Nato sta nastopili skupno pevski družtvi "Zarja" iz Clevelanda in "Svoboda" iz Detroita, ki sta zapeli našo himno "Slovenec i Hrvat" ter ono večnolepo "Morje Adrijansko" — Buči, buči, morje Adrijansko, bilo nekaj si slovansko! — Katerega ne bi ganilo ob teh besedah, ki so privrele iz slovenskih pevskih grl ob tej usodni uri, ko se odločuje o našem sinjem Jadranu, ki bi moral biti po vseh božjih in človeških postavah naša dedščina?! —

Pevci so želi za svoje umetniško izvajanje ta naše krasne in pomembne pesmi buren aplavz.

Za pevci je nastopil kot govornik in reprezentant Srbov, gosp. Lučić. Povdarjal je važnost sedanje konvencije ter izjavil, da si žele vsi pravi in demokratični Srbi pravega in bratskega zedinjenja v svobodni federativni jugoslovanski republiki. "Ne ozirajmo se na izjave šovinističnih Srbov, šovinističnih Hrvatov in Slovencev, ki hočejo veliko Srbi, veliko Hrvatov itd. Ne, ne želimo niti velike Srbije, niti velike Hrvatske, temveč pravo in ujedinjeno jugoslovansko republiko, ki bo enaka mati vsem jugoslovanskim otrokom. Treba je pravično rešiti naša vprašanja in najbolj pereče probleme, med katere spada in prvi vrsti razdelitev zemlje. Kmet, seljak, mora brezplačno dobiti zemljo, kajti samo tisti naj ima zemljo, ki jo obdeluje!"

Povdarja, kako velika je ideja jugoslovanske federativne republike in kaže na moza, ki sedi danes, na ta veliki dan, med nami, na moza "v čigar srcu se je porodila ta velika in vzvišena ideja". Njegovo ime je — Etbin Kristan! — Nato je govornik podal besedo Etbinu Kristanu, šefu eksekutive Jugoslovanskega republičanskega združenja.

Ko je stopil Kristan na oder, je ljudstvo vstalo raz svojih sedežev in v dvorani je zagrmel aplavz ter živio klic, ki niso hoteli nehati. Ko se je nekoliko pomirilo, je zagrmelo iznova, gromovitejšje kot prvič.

Govor Etbin Kristana je bil tako vzvišen, umetniško zanosen in govorniško popoln, da ni mogoe podati niti izdaleka posnetka njegovih besed. Vsebinsko njegova krasna zasnovana govora bi bila v glavnem sledeča:

"Cenjeni zborovalci! Ne mislite, da sem jaz ustvarjen iz železa ali lesa. Ne, tudi po mojih žilah se pretaka človeška kri, in trenotek, ki sem ga pravkar doživljal, ne more iti mimo mene, da ne bi občutil njegove veličine v svojem srcu in v svoji duši! Vidim navdušenje za našo veliko idejo, in to je prav, kajti v ideji je treba verovati, ker če ne verjamemo vanjo, ne dosežemo nič. Ni pa ideja, kateri velja naša borba, naša končna ideja! Končni cilj in ideja ni! Končne cilje in ideje bi si mogli predstavljati edino tedaj, če bi nastal na zemlji zopet svetopisemski raj, kjer so levi in medvedje lizali Adamu in Evi roke. Takega raja pa ne bo več, zato tudi ne bo nikoli končnih ciljev in idej, vedno bo treba izboljševanja in grajenja, in če se ne bi ponavljale nove ideje in novi cilji za katerimi bi stremelo človeštvo."

PRISTANIŠKI DELAVCI ZASTAVKAJO DEPUTACIJA I.R.Z. V WASHINGTONU. DANES.

Delavci v clevelandskem pristanišču prišli na pomoč kovinarjem.

Več sto pristaniških delavcev ki izlagajo prenog in rudo, je večeraj popoldne glasovalo, da danes zjutraj prenehajo z delom. Tako je naznanil H. W. Raisse, predsednik centralnega odbora strajkujočih kovinarjev.

Mr. Raisse se je izrazil, da bo stavka pristaniških delavcev iz simpatije do kovinarjev ustavila delo v vseh pristaniških pomolih in skladiščih, razen onih, kjer se ima posla s paketi, osebnim prometom in ribarstvom. Pristaniški delavci, ki pripadajo k Longshoremen's Union, so imeli sejo v C. M. B. A. dvorani, W. 25th St. blizu Franklin ave.

Mr. Raisse je tudi naznanil, da so bili pozvani na štrajk tudi delavci v skladišču železne rude v Randall. Pristaniški delavci so se obrnili na Mr. Raisseja, da pride na sejo in jim govori. Po njegovem nagovoru so odglasovali v prilog stavke.

Oni niso člani nobene izmed petindvajsetih unij, ki sodelujejo s kovinarji in ni imel torej Mr. Raisse sam od sebe porediti na stavko. Dejal je, da jih ne mara siliti, da naj zastavkajo.

Ta stavka pristaniških delavcev ne bo imela nobenega vpliva na železno in kovinarsko industrijo v Clevelandu, ker so vse tovarne zaprte in ne obratujejo. Ne more se pa seveda še dogmati, v koliki meri bo stavka pristaniških delavcev v Clevelandu vplivala na one tovarne po državi Ohio, ki še nadaljujejo z obratovanjem.

Delo v pristanišču in ob izlivu reke je kot posledica stavke že precej zaustavljeno ali pa se nadaljuje s pomanjšano delavno silo. Vsi pomoli so opremljeni z dvigalnimi stroji.

Kovinarji so obdržali večeraj zborovanje v Washington parku, kjer so govorili delavski organizatorji. Sprejemali so tudi novi člani v unije.

Magnatje jeklarskih tovarn so večerja izjavili, da je situacija neizpremenjena in da ne nameravajo z odprtjem svojih tovarn danes zjutraj.

Sinoči so se vršile po vseh delih mesta seje in zborovanja unij.

ŠTRAJKOVNI PREGLED.

Cleveland. — Več sto pristaniških delavcev odglasovalo da danes zjutraj zastavkajo iz simpatije do jeklarskih delavcev. Voditelji stavke pravijo, da bo to ustavilo prevažanje premoga in rude. Štrajkarji obdržali zborovanje v Washington parku.

New York. — Samuel Gompers se je pred svojim odhodom v Washington izjavil, da bodo jeklarski delavci zmagali.

Pittsburgh. — Tovarnarji mislijo, da se bodo danes delavci

Gospoda, to je jako lep odstotek, in dokaz, da je ta mali narod mišičat, da ima voljo in da se ga ne more zbristati iz sveta.

Senator Brandegee: Ko govorite, da so bili sužnji, vi ne mislite s tem reči, da so bili v pravem pomenu besede sužnji?

Skubic: Do leta 1848 je bila fevdalna doba. Do tistega časa niso bili nič drugo kot navadni sužnji, garajoč za svoje gospodarje, itd. Bili so fevdalni najemniki, a v resnici, kot narod, bili so zasužnjenci.

Skubic: Jako malo, komaj za svojo eksistenco; to je vse. Toda v letu 1848 — to je v tistih časih, ko je Avstrija potrebovala Slovence in druge Jugoslovance, ko ji je pretil velik polom in boj, kateri pa jo je zadel šele v tej vojni, jim je dala nekake ustavne pravice, katere pa je kasneje cesar Franc Jožef popolnoma ignoriral.

Senator Brandegee: Kakšna razlika je med Slovenci in Slovaki?

Skubic: Slovenec, naj vam razložim — mogoče pa vas bo zanimalo, da vam najprej razložim besedo "Jugo-Slav".

Senator Brandegee: To pomeni "Southern Slav"?

Skubic: Da, to pomeni "Southern Slav". Jugoslovani živijo na Balkanu. Slovenci so balkanski Slovani, ki živijo na severozapadnem delu Balkana, njihovi sosedje so Hrvati, potem pridejo Srbi in seveda tudi Bolgari, ki so tudi Jugoslovani.

Senator Brandegee: Ali se morete razumeti med seboj — to je govorite splošen skupen jezik?

Skubic: Lahko se razumemo. Razlika je samo v dialektu in Hrvat lahko razume Bolgara. V splošnem mi eden drugega dobro razumemo, se lahko razgovarjamo in čitamo knjige in drugo.

Senator Moses: Vsak, ki razume srbski jezik, lahko z vami govori?

Skubic: Da.

Senator Brandegee: Ali so črke enake kakor angleške?

Skubic: Slovenci in Hrvati rabijo latinico, Srbi cirilico, toda večina Srbov rabi tudi latinico.

Vi ne smatrate Bolgarov za čiste Slovence, ali da?

Skubic: Na Bolgre sedaj še ne računamo. Naš program je napraviti federativno republiko slično Zedinjenim državam, tako da bo imela Slovenija svojo avtonomijo, Hrvaška svojo, Srbija in Črnogora svojo.

Senator Brandegee: Ali so Bolgari slovanske krvi?

Skubic: So. Govori se celo, da so nekateri Grki bili pred stoletji Slovani. Kakor sem omenil takoj v začetku, je sedaj vprašanje, ako bo Jugoslavija dobila Reko iz ekonomičnega stališča in one pokrajine severozapadno od Reke, ki so jugoslovanske. Jaz mislim, da argumenti in vzroki govore v prid Jugoslavije. Ni nobene druge poti in to vprašanje se bi moralo rešiti pravilno, to je, da naj pristanišče, ki služi deželi, pripada dotični deželi in če bodo Jugoslovani potisnjeni od obrežja, pomeni to zanje ekonomsko smrt. Ali Jugoslovani hočejo živeti. Oni hočejo imeti trgovske stike z drugimi narodi in morje je edino primerna, najcenejša pot za take stike. Mi ne želimo, da nam kdo pride in zapre Jadransko morje. Tudi mi ga ne maramo zapreti in če dobimo Reko ali Trst, jih ne mislimo zapreti drugim narodom, ker smo mnenja, da pravičnost zahteva, da tisti, ki nimajo pristopa do morja, naj bi imeli vsaj neko pot, da pridejo tja.

Vse, kar mi zahtevamo, je pravičnost, gospoda, in jaz mislim, da ta se nam bi morala dati. Hvala vam!

ZASLIŠANJE F. KERŽETA:

Gospoda! Ne bom v stanju razložiti celo stališče, zato se naj dotaknem samo par vprašanj. Ne želimo se vmešavati v zadeve te dežele. Večina Jugoslovancev, ki so prišli sem, bodo ostali v tej deželi. Toda naša dolžnost je bila, da se o prvi priložnosti zglasimo in javno povemo naše stališče z ozirom na to vojno. Predno se je sploh vedelo za to vojno, smo mi dobro poznali centralno Ameriko, vedeli smo o kakih 300 Eskimih, toda pretežna večina svetovne inteligence ni vedela prav nič o Jugoslovanih. Zakaj? Ker je bilo v interesu Avstro-Ogrske in Nemčije, da se Jugoslovane pokaže ostalemu svetu kot barbari, da bi nekega dne mogla Nemčija in Avstrija s pomočjo svojih armad germanizirati vzhod.

Gospoda, Jugoslavija ali vsaj nekateri njeni deli niso bili nikdar svobodni. Sedaj je prišel veliki historični moment, ker mi, čeprav živimo v tej deželi in delujemo zanjo ne moremo pozabiti svojih bratov. Mi čutimo, da je prišel tisti zgodovinski trenutek, ko moramo stopiti pred javnost za neodvisnost in svobodo Jugoslovanskega naroda.

Gospoda, tu imamo številke, ki jasno kažejo, da je večina ozemlja, katerega zahteva Italija, jugoslovanska. Gospoda, jaz želim biti pravičen. Nemogoče je zahtevati od vsakega, da bi študirali lokalni položaj tako malega kosa sveta, posebno tu, ko smo vajeni računati z milijoni. Gotovo je, da mal narod ravnotako občuti krivico, kakor velik narod in da pravičnost ni privilegij samo velikih narodov.

STAVKA ANGLEŠKIH ŽELEZNIČARJEV.

V ANGLIJI POČIVA VES ŽELEZNIŠKI PROMET.

London, Anglija, 28. septembra. — Ves angleški železniški sistem izvzemši irskega, miruje vsled stavke železničarjev.

Veliki londonski kolodvorci so prazni, njihova vrata, pred katerimi korakajo stražniki, so zaprta.

Izredov ni nikarih, ker stavarški voditelji neprestano prigovarjajo stavarjem, kako velike važnosti je, da slednji ne motijo miru in reda.

Danes se bodo vršile konference med ministarskim kabinetom ter Narodno unijo železničarjev.

Robert Smillie, voditelj premogarjev, je izjavil, da bo tekoni par dni vsled stavke železničarjev devdeset odstotkov premogarjev brez dela. Izrazil je željo, da ne bi vlada dobila povoda za rabo strelnega in drugega orožja proti ljudstvu.

Londonsko prebivalstvo je ostalo večeraj večinoma doma.

